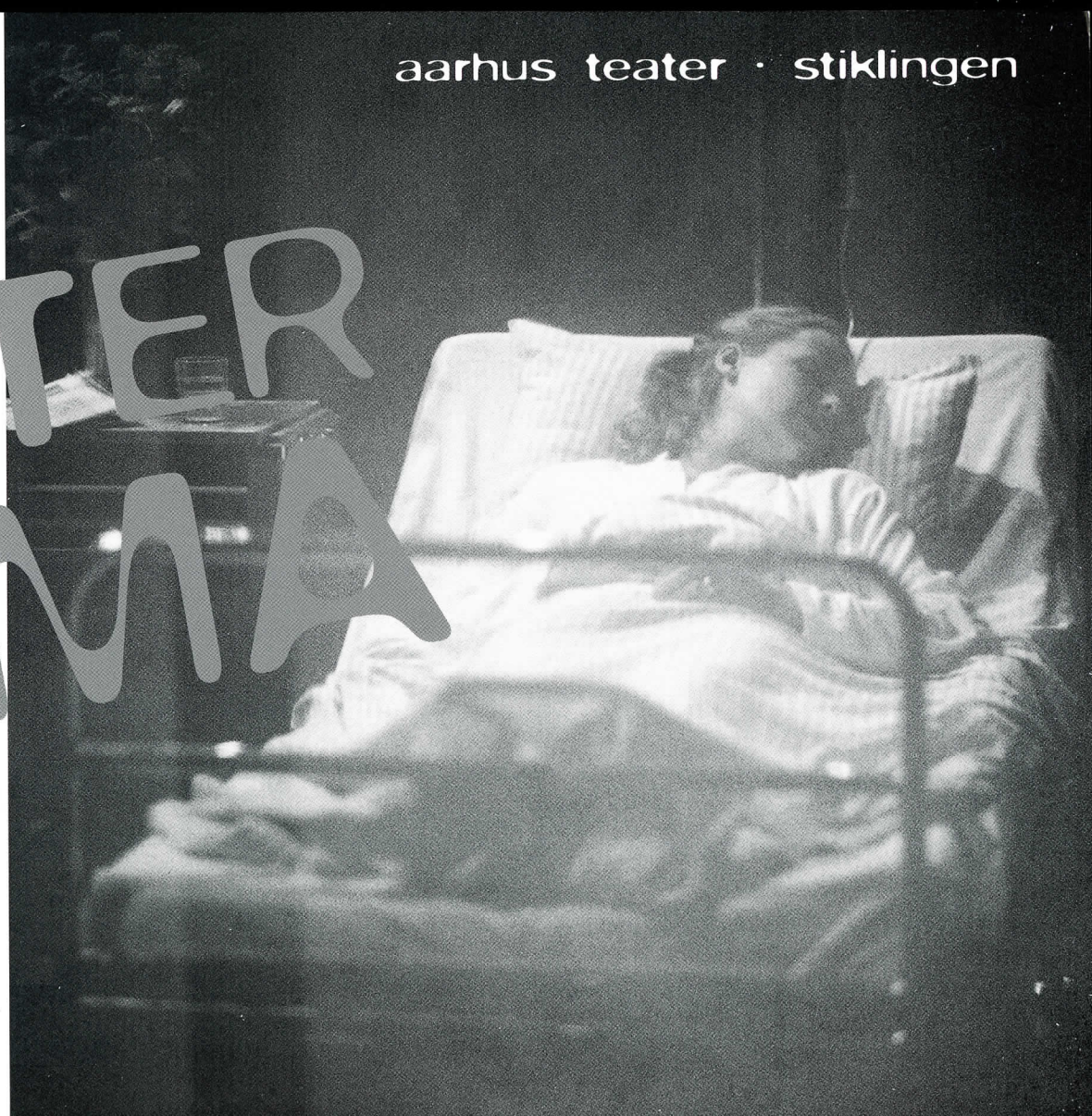

aarhus teater · stiklingen

SØSTER COMA

urpremiere
5. september 1997

SØSTER COMA

Af Erling Jepsen

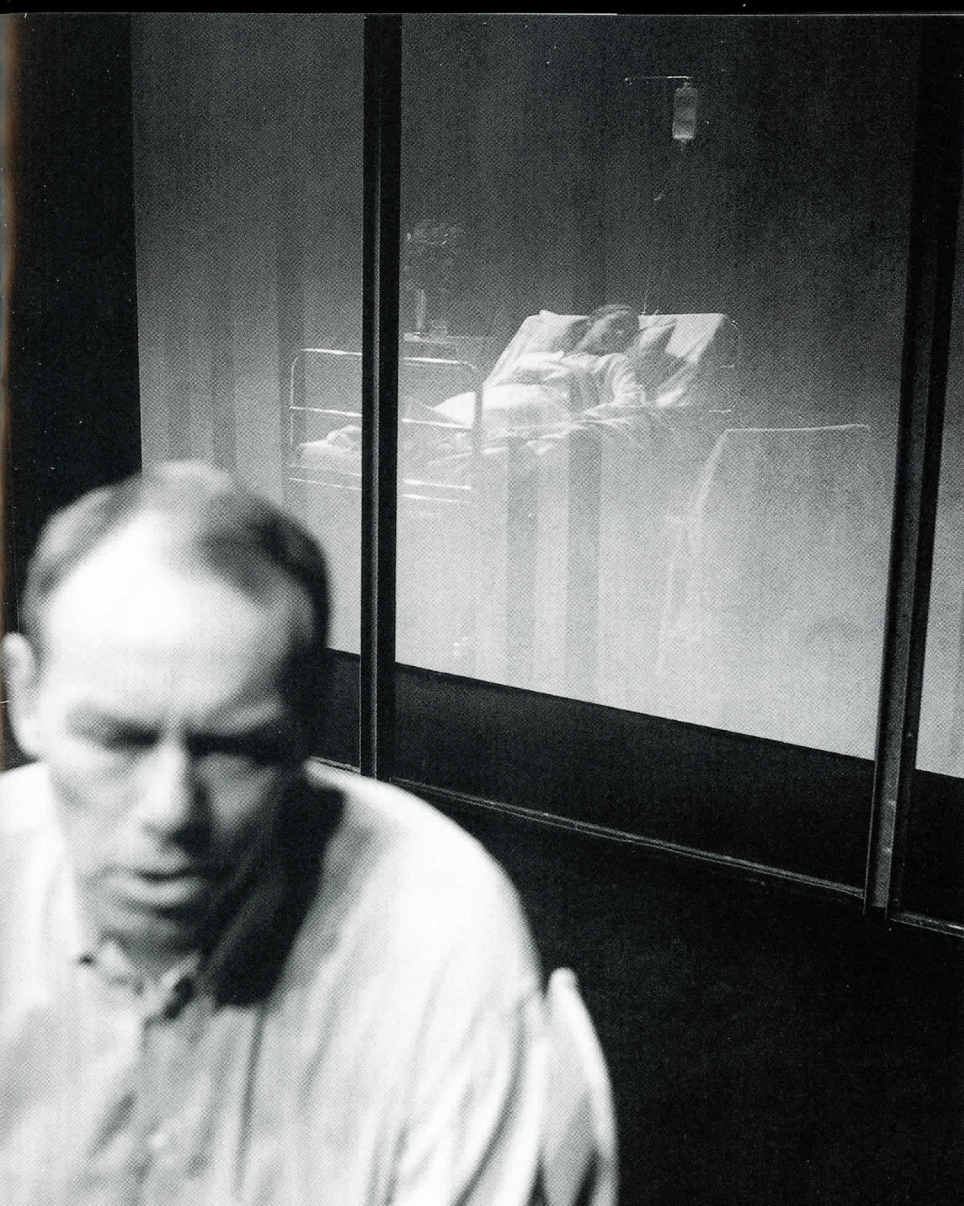
Helene ... Rie Nørgaard
Magnus ... Henning Olesen
Ulla ... Mette Kolding
Kurt ... Kim Leprévost

Isenesættelse: Eyun Johannessen
Scenografi: Steen Lock-Hansen
Lysdesign: Jens Holm Larsen
Lyddesign: Kim Engelbrecht

Forestillingens varighed: ca. 2 timer og 30 minutter inkl. pause.

- Regissør: Trine Tue
 - Suffli: Anette Walsøe
 - Instruktørassistent: Niels Kleberg
 - Afvikling lys/lyd: Jonas Kongsbach/Erik Dath
 - Kostumeassistent: Connie Møldrup
 - Teatermaler: Anne-Marie Kjær
 - Kostumiere: Hanne Gissel, Mehmet Hilmi
 - Frisør: Britta Nygaard
 - Rekvisitører: Viggo Bay, Steen Jonassen
 - Urpremiere: 5. september 1997, Aarhus Teater
-
- Musik af Palle Mikkelsen & Ry Cooder
 - Tak til Jesper Bergman, dramaturg ved Danmarks Radio
-
- Chef lyd/lys: Jens Ravn
 - Cheflydsdesigner: Niels Emil Larsen
 - Scenemester: Kai Johansen
 - Overregissør: Steen Boutrup
 - Teknisk chef: Jørn Walsøe
 - Dramaturg: Janicke Branth
 - Markedsføringschef: Leif Due
 - Teaterchef: Palle Jul Jørgensen
-
- Programredaktion: Janicke Branth og Leif Due
 - Foto fra afsluttende prøver: Jan Jul
 - Plakat & program-layout: Smidstrup Grafisk Bureau
 - Tryk: C.C. Print 92 ApS

Familie. Kærlighed burde råde i familien, men magt indtager dens plads. Familien er det sted, hvor vi møder samfundet først, og hvor vi selv fortsætter det ved at stifte en ny. Forholdet mellem forældre og børn er ikke bare yngelpleje og selvstændiggørelse. Det er også de rasende magtkampes sted – og bliver ved med at være det også for de voksne børn, der fortsat har deres forældre inde i hovedet. (...) Hvis magt er evne til at forårsage eller forhindre forandring, så er magt også en uomgængelig del af enhver families liv. Og afmagt.

Thomas Bredsdorff · Magtspil

I KÆRLIGHEDENS NAVN

Fra Polledreng til Helenepige: Om børnene som langsomt vågner og bliver voksne i Erling Jepsens dramatik

Af Per Theil

"Men det dér med, hvorfor man pludselig er den voksne, og hvad det indebærer, og om at være større end sin far for eksempel, dét er et meget vigtigt punkt i éns liv".
ERLING JEPSEN.

Det forholder sig med Erling Jepsens stykker, og med hans seneste stykke, *Søster Coma* ikke mindst, som med virkeligheden: Uden at vi egentlig ved af det, så er katastrofen indtruffet.

I *Søster Coma*, kan man måske nok på et formelt plan følge med i de små rummæssige – fysiske – forskydninger, som finder sted i hovedpersonen, Helenes, liv. Vi befinder os i starten på hospitalet, hvor hun nu i næsten to år har ligget i coma; kronisk bevidstløs efter et tilsyneladende banalt færdselsuheld. Ægtemanden er for længst forduftet, mens hendes far holder ved, dag ud og dag ind, ved sin datters sygeleje. Hans drøm er selvsagt at få sin dejlige datter – hans "Helenepige" – tilbage igen.

Miraklet sker. Helene vågner, og vender om end kun langsomt tilbage til livet. Og se nu, hvordan hver ny scene i stykkets førsteakt tøvende, men tydeligt nok udvider Helenes rum: I anden scene er hun vågnet, i tredje

scene kan hun tale rent, i fjerde scene er hun kommet hjem, men sidder endnu i kørestol, i femte scene kan hun gå med lidt besvær, og i førsteaktens sjette og sidste scene skriver og korresponderer Helene med en verden uden for hjemmet. En helt lille historie om den i enhver henseende genopstandne datter. Fars pige er omsider kommet hjem.

En solstrålehistorie, som journalisten i stykket sikkert ville have kaldt det i sin avis; Hvis det altså ikke lige havde været for Erling Jepsens leg med stykkets dobbeltbundne og – som tiden går i forestillingen – uigenemskuelige rum af frihed og fængsel. Verden åbner sig, mens den samtidig lukker sig, mens den måske – måske ikke – udvider sig til noget andet hinsides sig selv. Hvad er det i grunden med den far, som jo tilsyneladende elsker sin datter? Og hvad er det for underliggende motiver, som så at sige driver Helenepigen frem mod den tragedie – eller mod den befrielse! – som finder sted i andenakten? Vi kan se, hvornår det begynder at gå godt, men vi ved aldrig helt, hos Erling Jepsen, hvornår det begyndte at gå galt. Uden at vi i grunden ved af det, så er katastrofen indtruffet. Pludselig er den der.

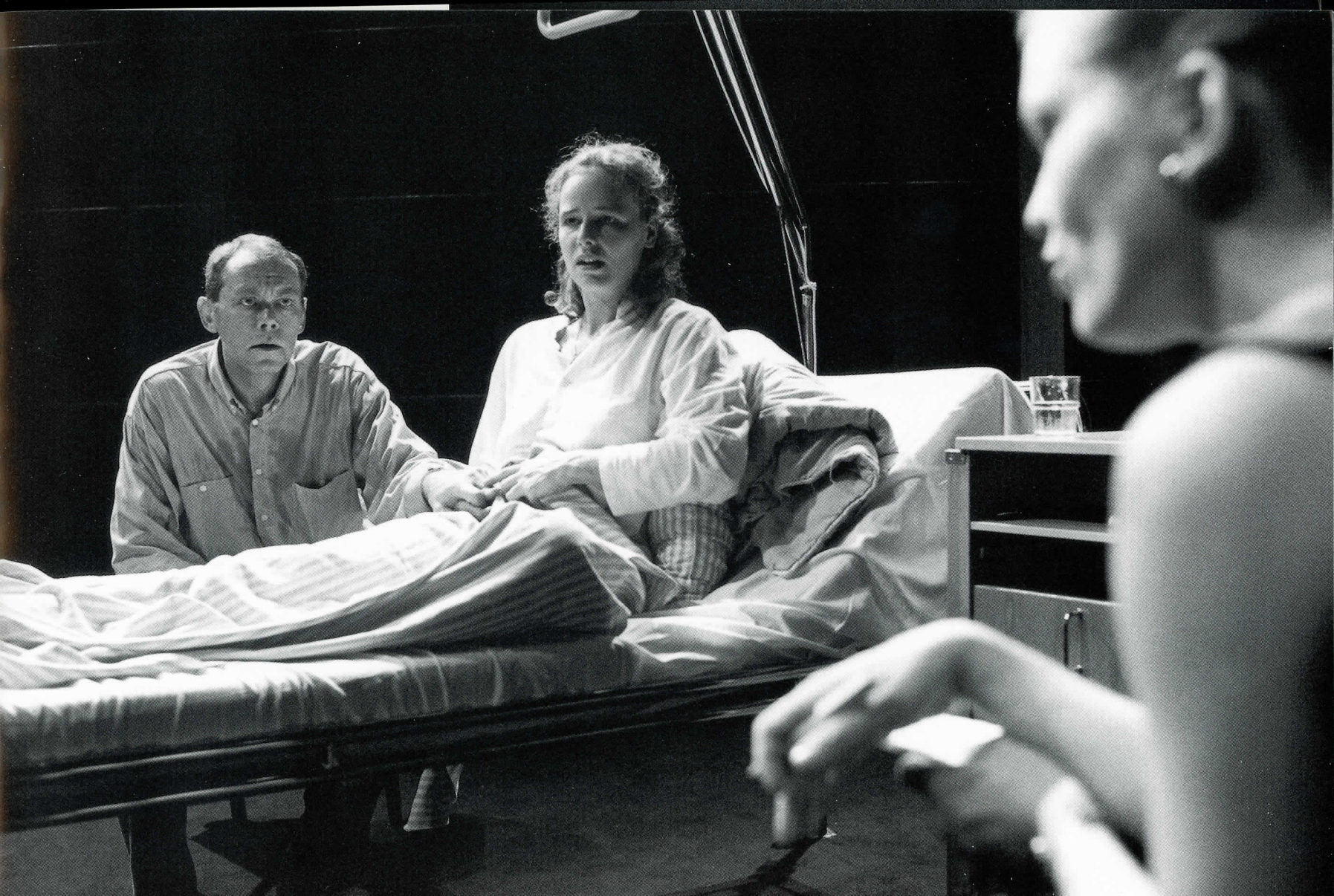
"Man har lov at vende ryggen til nogle, der måske har født én, og fødet én, man har lov på et tidspunkt til at

sige, nå, men tak for det, jeg passer ikke ind her. Nu går jeg min egen vej, for eksempel, hvis det er nødvendigt".

ERLING JEPSEN.

Uden i øvrigt at kunne siges at være i familie med maleren Michael Kvium, så deler Erling Jepsen dog på sæt og vis familiebilledets forbandelse med ham. Når Michael Kvium gang på gang varierer – næsten monomant – sit tema med "mor og barn", er det først og fremmest med grotesken som form, og med den snart sagt post-natale psykose i al sin kropslige vederstyggelighed som formens indhold; Kviums børn kan ganske enkelt ikke slippe fri af navlestrengen, og dermed af moderen.

Erling Jepsens børn er for så vidt sluppet fri, jeg tror faktisk ligefrem, at de fleste børn i Erling Jepsens groteske og symbolske realisme engang har været glade i deres barndom. Men dermed er alt vist også sagt; Når tidspunktet nærmer sig, hvor de bliver voksne, og hvor det er på tide at gå deres egne veje, så er det, at det går galt. Rigtig galt. Fordi forældrene – nogle gange er det mødrene, andre gange er det fædrene, nogle gange er det dem begge – netop ikke ønsker at give slip på deres børn, eller rettere på dét uforstyrrede billede af barnet, som i sig selv kan forstås som en traumatisk, undertiden incestuøs navlestreng: Ikke sådan lige til at klippe over,

uden et oprør. Ikke sådan lige til at befri sig fra, uden et (selv)mord til følge.

Erling Jepsens univers er ikke, som Michael Kviums, surrealistisk. Det er snarere sine steder absurd. Men begge opererer i tiden med et forstørret uhygge-begreb, som er uløseligt og skæbnsvangert knyttet til forholdet mellem barn og voksen; til selve forældrekærligheden. Erling Jepsen krænger lige så ubarmhjertigt – om end ikke lige så monomant som Kvium – den perverterede og sygelige inderside ud på normalfacaden. Han hygger sig med at se os udefra, og slutter med at vise billedet af os som de følelsesmæssige krøblinge – som de menneskelignende monstre, på én og samme tid hinandens uhyrer og ofre – som vi langt inde bærer rundt på.

Erling Jepsen viser os det i *Søster Coma*. Og han viste os det, endog i meget forstørret udgave, helt tilbage i 1981, hvor han fik sit gennembrud med TV-spillet *Polledreng kommer hjem*. Her var ikke engang tale om en generationskløft, men snarere om en hel afgrund, hvorpå den hjemvendte, oprørske søn udkæmper sit sidste, fatale slag med de forældre, som nok elsker ham – i deres afbillede af ham som deres lille kælegris, alene kælenavnet: Polledreng! – men som ikke kan acceptere den voksne udgave af deres søn. Forældrene ønsker ham tilbage til vuggen, de får ham i stedet lagt i graven. Fra vugge til grav – vejen er hos Erling Jepsen undertiden ikke så forfærdelig lang. Det var også her, at Erling Jepsen fik hægtet Panduro-prædikaten på sig, i sin sabotage af borgerskabets verden, om end hans dramatiske hovedærinde var gjort med et så parodisk gys og med så absurde overtoner, at det så alligevel var noget andet end Panduro. Slægtskabet med både Harold

Pinter og – i takt med Erling Jepsens udvikling – med filmens Alfred Hitchcock ligger mere lige for; gyset, ikke sandt!

Erling Jepsen viser os det i *Søster Coma*. Og han viste os det så sent som på Hippodromen, på Folke-teatret i København i 1997, med *Muhammad Ali svigter aldrig*. Her bliver det en boksekamp på fjernsynet, som udløser de latente lag i dét far-mor-og-søn-forhold, hvor moderkærligheden er halvvejs incestuøs og faderkærligheden til at tage og føle på. Stykket ender med to selvmord; farens og sønnens, hvoraf det ene er fingeret, det andet fuldbludet. Og endelig; Erling Jepsen viste os det ikke mindst med radiospillet i 1996, *Rejsen til Sankt Hans*, hvor to normalforældre begiver sig ud på en længere togrejse mod Sankt Hans – det psykiatriske hospital – for at besøge deres søn. Hvad er der sket, og hvorfor er han indlagt dér? Det bliver – i Erling Jepsens helt autentiske, halvt filmiske dyrkelse af dialogen – til en rejse mod afsindet, for så vidt som dramatikerens igen undervejs pludselig vender billedet og spørger os, om det ikke er dette forældrepar, som snarere burde have været indlagt til en kraftig, psykiatrisk behandling.

Denne leg, gang på gang, med normalfacaden, som næsten umærkeligt krakelerer for øjnene – og for ørerne – af os. Denne oplevelse af, i de bedste stykker, hvordan idyllen og den småborgerlige facade langsomt åbner sig for de katastrofer, de psykiske konflikter og ikke mindst for al den kærlighed – den sygelige kærlighed, den forrådt kærlighed, kærlighedstabet – som ligger og gnaver underne. Overhovedet spiller kærligheden jo en kæmpe rolle i Erling Jepsens dramatiske forfatterskab; kærligheden mellem den voksne

kvinde og den femårige dreng i TV-spillet *Lokkeren* fra 1991. Kærligheden mellem den aldrende enke og hendes unge, holdte elsker i TV-spillet *En kærlig omstigning* fra 1994. Begge stykker har med poesi og med Erling Jepsens lune turdet udfordre os på normaliteten og på vores egen (fordomsfulde) forståelse af selve kærlighedens væsen.

Og dog står Erling Jepsen måske allerstærkest i sin behandling af kærligheden mellem forældre og børn, som man – i hans egen galgenhumoristiske ånd – godt kunne kalde for selve yndlingstemaet i hans 20 år lange og lige så mangfoldige karriere som dramatiker: komediant, satiriker, realist, absurdist, snart rørende, snart morsom, og allermest tragisk. Langt fra "trendy", og dog moderne nok til at stå distancen – endnu engang – med dette billede af den fortabte datter, som vågner op og vender hjem igen som fars pige, lige indtil billedet – endnu engang – vender.

Og man turde afslutningsvis stille spørgsmålet: Hvorfor skal det *altid* gå så gruelig galt med Erling Jepsens børn?

"Vi gør jo gyselige ting ved hinanden, ofte, og vi gør det tit i kærlighedens navn". ERLING JEPSEN.

PER THEIL ER ANMELDER VED BERLINGSKE TIDENDE OG ANSAT SOM EKSTERN LEKTOR VED INSTITUT FOR TEATERVIDENSKAB, KØBENHAVNS UNIVERSITET.

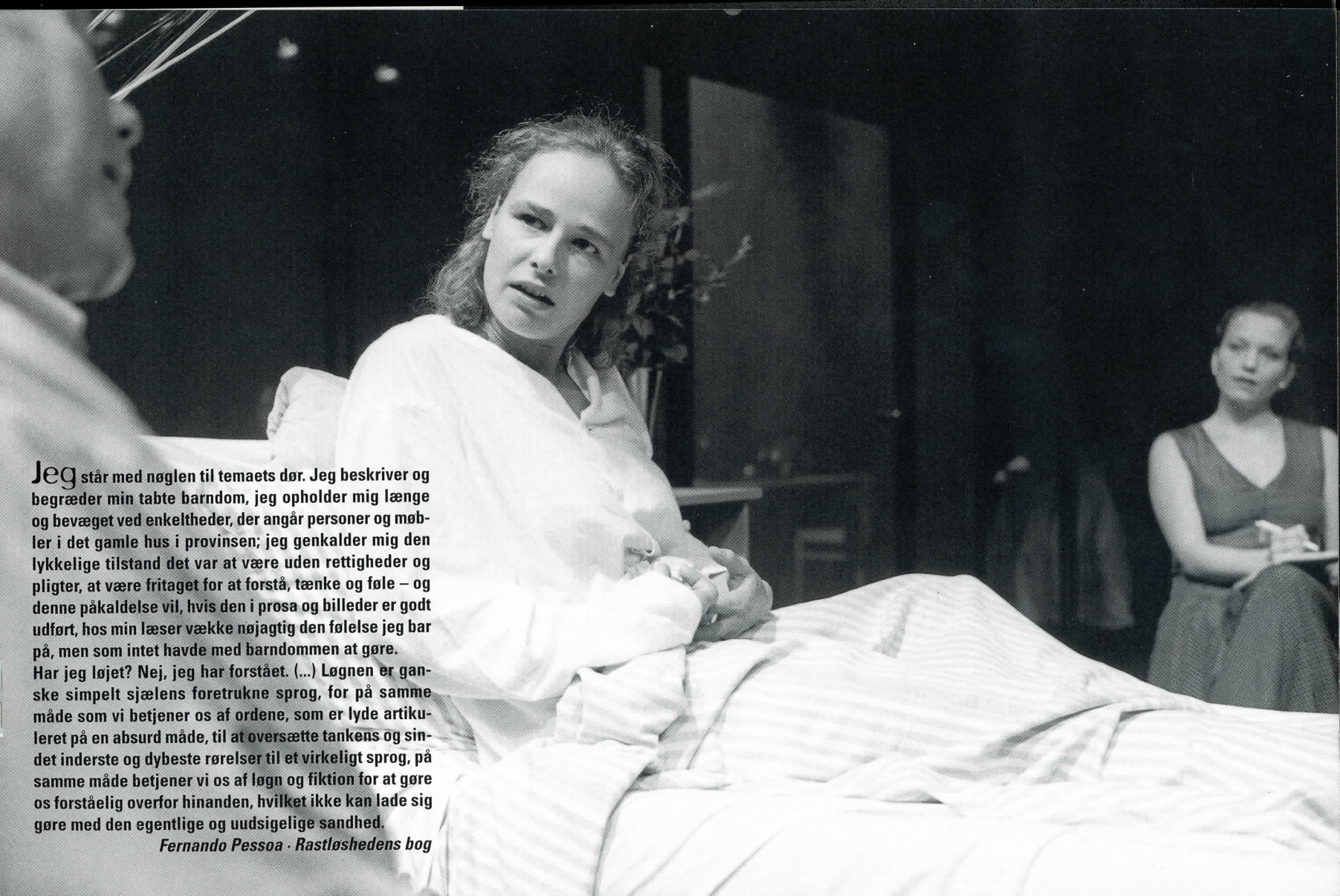
Citaterne er lånt fra Lars Wredstrøms portrættudsendelse om Erling Jepsen, ENSOMHEDENS HELLIGHED, sendt mandag 11. august 1997 på Danmarks Radio, P1.

Sig til de oprejste mænd
i verden
at de må høste
dit modnede had
og pløje din vredes ager,
før de møder dit ansigt.

Cecil Bødker

Jeg står med nøglen til temaets dør. Jeg beskriver og begræder min tabte barndom, jeg opholder mig længe og bevæget ved enkeltheder, der angår personer og møbler i det gamle hus i provinsen; jeg genkalder mig den lykkelige tilstand det var at være uden rettigheder og pligter, at være fritaget for at forstå, tænke og føle – og denne påkaldelse vil, hvis den i prosa og billeder er godt udført, hos min læser vække nøjagtig den følelse jeg bar på, men som intet havde med barndommen at gøre. Har jeg løjet? Nej, jeg har forstået. (...) Løgner er ganske simpelt sjælens foretrukne sprog, for på samme måde som vi betjener os af ordene, som er lyde artikuleret på en absurd måde, til at oversætte tankens og sindet inderste og dybeste rørelser til et virkeligt sprog, på samme måde betjener vi os af løgn og fiktion for at gøre os forståelig overfor hinanden, hvilket ikke kan lade sig gøre med den egentlige og uudsigelige sandhed.

Fernando Pessoa · Rastløshedens bog

FADEREN: Mener du at jeg skal tage hjem? Vil du have at jeg skal tage hjem? At vi ikke skal mødes mere? Ja, jeg har måske ikke så mange år tilbage. Så jeg kan vel lige så godt vænne mig til at jeg har mistet dig for altid, ligesom alt andet. Du er det eneste jeg havde tilbage, Erik. Men jeg ville jo netop ikke tvinges ind i det, jeg ville ikke være den du altid har fået at se ... Ikke på denneher måde. Måske er det bedst ... Jeg lå og tænkte over det i nat ... Jeg tager hjem straks til morgen, jeg går inden du vågner, så kan vi altid se, hvordan det bliver mellem os senere – vi kan holde forbindelsen ved lige ... Men jeg kunne jo ikke bare forlade dig sådan uden videre, jeg ville se hvordan du så ud, forstår du det? En eller anden slags forbindelse kan vi vel nok holde? Eller kan du ikke klare det? Du kunne måske ringe? ...

Lars Norén · Mod til at dræbe

SKUESPIL AF ERLING JEPSEN

Kiks med kniv og gaffel (DR 1977,
modtager af Radiospil-prisen).

Polledreng kommer hjem (TV-spil 1980)

Næste weekend (TV-spil 1982)

Hekseskud (TV-spil 1983)

Løbetid (DR 1984)

Havens elsker (Bådteatret 1985)

Måske i morgen (TV-spil i 9 afsnit 1985)

Strengt fortroligt (Odense Teater 1986)

En farlig mand (Det Danske Teater 1988, Canada 1988 og TV-Teatret 1989)

Fjenden (Dr. Dante 1989)

Et kys er ingenting – på en bænk i helvede (Skifteholdet 1989)

Undulaterne (DR 1990 – stykket vandt førsteprisen i European Broadcasting Union 1991)

Med dame på og hele lortet (Caféteatret 1990)

Næste år blir øllet bedre (Bådteatret 1991, Estland 1997 og Vendsyssel Egnsteater 1997)

Manden som ville lære kunsten at sprælle (DR 1991)

Lokkeren (TV-spil 1991)

Elskende i et fodgængerfelt (Hippodromen 1992)

Tasketyven og kammertonen (DR 1992)

En kærlig omstigning (TV-spil 1994)

Når bare det kommer fra hjertet (Aarhus Teater 1995 og Bådteatret 1996)

Rejsen til Sankt Hans (DR 1996)

Muhammed Ali svigter aldrig (Hippodromen 1997)

Sommerpiger (DR 1997)

Søster Coma (Aarhus Teater 5. september 1997)

Aktuelle premierer på Aarhus Teater

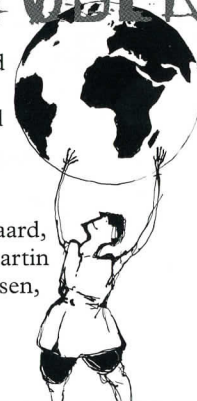
DEN POLITISKE KANDESTØBER

Rådet i Hamburg er et velsmurt magtapparat, og mester Herman kun en lille mand med en alt for stor drøm. Han vil spille hovedrollen på den politiske scene! Rådet beslutter, at Hermans drøm skal måles med virkeligheden. Han udnævnes til borgmester – og vokser til overmenneske-format udi egen indbildning.

Iscenesættelse: Asger Bonfils · *Scenografi:* Anette Hansen

Medvirkende: Lars Junggreen, Merete Hegner, Lotte Munk, Niels Ellegaard, Kim Veisgaard, Jan Linnebjerg, Anna Kongstad, Anders Baggesen, Klaus Wegener, Ulf Stenbjørn, Martin Hestbæk, Lars Høy, Hother Bøndorff, Morten Hauch-Fausbøll, Anne-Vibeke Mogensen, Dorte Hansen Carlsen, Merete Voldstedlund, Karl Erik Christophersen m.fl.

Aarhus Teater · Scala 12. september - 18. oktober 1997

The new Gershwin musical – med masser af musik, sang, dans, teater og kærlighed...
Dialog af Ken Ludwig, musik af George Gershwin, sangtekster af Ira Gershwin.

BOBBY vil helst være danser, men familie-advokatfirmaet sender ham afsted til det fjerne vest for at bringe økonomisk orden i Deadrock, en falleret by derude. Hans øjne falder blot på POLLY og Deadrocks gamle teater, som for altid er tabt, hvis ikke han straks bringer succes og publikum til byen!

Forklædt som den smarte BELA ZANGLER, show-mand fra New York, sætter han planerne igang – ikke mindst for at gøre indtryk på POLLY. Men da er det, at BOBBYs mor, BOBBYs forlovede hjemmefra – IRENE – samt selveste den ægte BELA ZANGLER dukker op...

Iscenesættelse og koreografi: Lisa Kent · *Assistent:* Samantha Murray

Scenografi og kostumer: Erik Søderberg · *Kapelmester:* Fini Høstrup

Medvirkende: Thomas Bendixen, Vibeke Thordal-Christensen, Peter Jorde, Ilia Swainson, Karen-Lis Ahrenkiel, Jens Pedersen, Bue Wandahl, Elsebeth Steentoft, Ejnar Hans Jensen + sangere, dansere, musikere...

Danmarkspremiere Aarhus Teater · Store Scene 26. september - 8. november 1997

Sponsorer for Aarhus Teater

Martin

**MORGENAVISEN
Jyllands-Posten**

Nykredit

